

Předpláči se

Pro Prahu: celoročně 5
zl., půlletně 2 zl. 50 kr.,
čtvrtletně 1 zl. 25 kr.

Pro venkov: celoročně
5 zl. 60 kr., půlletně 2 zl.
80 kr. čtvrtletně 1. 40
Jednotlivá čísla prodá-
vají se po 12 kr.

Jednotlivé přílohy hud.
po 50 kr.,

Za inseráty se platí mimo
kolek pouze 2 kr. za řá-
dek drobného písma.

DALIBOR.

Časopis

věnovaný zájmům světské i církevní hudby a zpěváckých spolků českoslov., zároveň pak
organ „Matice hudební“

s četnými přílohami hudebními.

Jen frankované listy
přijímají se.
Rukopisy redakci zaslané
nevracejí se.

Předplatné přijímá admi-
nistrace v č. 147-I.
(Karlova ulice.)

Dopisy týkající se redakce
buďtež zasílány franko
p. dru Ludevítovi Pro-
cházkovi do č. 9
v Ječné ulici.

Redaktor:

Dr. Ludevít Procházka.

Vychází každou sobotu.

Majitel:

Emanuel Starý.

Památné dni hudební.

11.	dubna	1770	nar. Alex. Boucher, výt. housl. — v Paříži.
12.	"	1778	nar. Jan Chmelenský, sklad. — v Bavorově.
"	"	1808	nar. J. P. M. Martinovský, sklad. a výt. znatel národ. našich písní — v Mělníce.
"	"	1826	I. provoz. K. M. Webra zpěvohry „Oberon“ — v Londýně.
"	"	1839	I. provoz. zpěv. „Alidia“ Fr. Lachnera — v Mnichově.
13.	"	1759	† Jiří Bedřich Haendel, slov. sklad. — v Londýně.
"	"	1777	† Ireneus Hráček, výtečný umělec na viola d'amour — v Kuských.
"	"	1816	nar. William Sterndale Bennet, sklad. angl. — v Sheffieldu.
"	"	1825	† Abbé Jelínek, český sklad. — ve Vídni.
"	"	1830	nar. Ed. Lassen, skladatel (nyní ve Výmaře kapelník) v Kodani.
"	"	1872	† Václ. Proška, řed. káru a skladatel — v Praze.
14.	"	1807	nar. Jos. Staudigl, slov. basista — ve Wöllersdorfu (v Dolních Rakousích.)
"	"	1829	nar. Jan Müller, sklad. církev. — v Pláni Věžovate (v Krumlovsku.)
"	"	1848	† Jan Lud. Adam, pian. a sklad. — v Paříži.
15.	"	1808	nar. Bed. Fr. Kott, sklad. — v Mal. Zběšicích.
"	"	1838	nar. K. Bendl, sklad. a řed. „Hlaholu“ — v Praze.
"	"	1865	† dr. Kanka, sklad. — v Praze.
"	"	1866	I. provoz. Lisztova oratoria „Legenda o sv. Alžbětě“ Uměleckou Besedou v Praze (řízení B. Smetany.)
16.	"	1827	† Filip Šindlöcker, výb. čellista ve Vídni (nar. v Monsu v Nizemsku r. 1753.
"	"	1840	I. prov. Spohrova oratoria „Pád Babylonu“ v Kasselu.
"	"	1849	I. prov. Meyerboerovy zpěv. „Prorok“ v Paříži.
"	"	1850	† J. B. Cramer, výt. pian. a sklad. v Londýně.
17.	"	1774	nar. Jan Václ. Tomásek, slov. sklad. český v Skutči.
"	"	1836	I. provoz. Spohrova oratoria „Poslední doby Spasitelovy“ — v Praze.

Čtyři slovutní mistři skladby klavírní.

II. Karel M. Weber.

(Pokračování.)

Weber nebyl pouhým hudebníkem a skladatelem, on byl i aesthetikem, kritikem, spisovatelem hudebním, tedy umělcem v širším, moderním toho slova významu. A i tu bral se dráhou novot. Století XVIII. mělo sice také mnohého hudebníka spisovatele, ale žádného tvůrčího ducha skladatelského, jenž by jako Weber svým vlastním byl scholiastou a pérem kritickým by dráhu si byl vyměřil, jížto se bral u komponování svém. Tak u klavíru již od počátku

přemýšlel o nových efektech toho nástroje. Variace Webrovy op. 5. a 6. povstaly již v 17. roce věku jeho; vzdor tomu ale hemží se v nich množství nových a řídkých modulac a v každém taktu skoro viděti lze snahu, aby technika klavírní nabyla většího lesku, volnosti, aby stala se velkolepější. Bylo to v době, kde se vůbec veškerý pokrok v hudbě měřiti počal co možná objemnými poměry zevnější stránky technické. Tak na příklad říkávalo se, že ten a ten skladatel starší mistry předstíhl tím, že v orchestru více užíval lesních rohů a klarinetů (!); i Webra chválili proto, že u klavíru místo střízlivých a bojácných tercí užívatí počal smělých, prstolomných decim a tím klavíru, „orchestru deseti prstů“, přidal jaksi obligátní hlas violoncella; ostrovtipní posuzovatelé onino viděli v tom akt osvobození, že přísně konsekventní, jemný sluch okouzlující vedení hlasů tak často plným, pro ucho méně znalecké tak vydatným akkordům obětoval.

Všecky tyto snahy Webrovy ruku v ruce jdou s povoláním novotáře, úkolu svého, z pevných zásad plynoucího, si vědomého, s dvojitým povoláním kritika a umělce, jež mu již vrozeno bylo a v němž byl vychován.

Weber pocházel z rodiny vzdělané a vychován byl na rozdíl od mnohých starších mistrů všestranně a pečlivě. K pravému umění nedospěl cestou obyčejnou, již bral se celý tehdejší svět hudební, „cech hudebníků“. Proto nebylo mu možno, aby jako mnozí jeho současníci, úplně se vžil do staré formy ryzí sonáty komorní. Tím jednak sice dobře, jednak ale nedobře jednal a tato kontradikce plíží se v podobě tragického osudu vším snažením a namaháním Webrovým v skládání instrumentálním, kde se vítězství a porážka bez ustání střídají.

Než umění mužů opravdu geniálních nemusí se měřiti měrou umění absolutního: není to žádným neštěstím, že Weber nepřišel ku klassickému zakončení všech svých skladeb klavírních, jako Mozart

a Beethoven; nepožívaje této slávy, stal se přec prvním velikým komponistou, jenž nevycházel od tvoření naivního, nýbrž ze stanoviska rozumně soudícího poznání, jenž sám byl všestranně vzdělán, umění hudební teprve v pravý čarovný kruh všeobecného vzdělání uvedl, jenž božské to umění s poesíí a literaturou, s obecným životem veřejným spojil tak, jako nikdo před ním a tím celou jednotu skladatelů na vyšší stupeň života socialního postavil. Co umění ztratilo, toho nabylo veškerenstvo osvěty. Můžeme-li si stěžovati na to, že nedovedeme teď již tak naivně malovati jako Rafael, tož děkovati musíme osudu, že to již více nemůžeme. Weber našel mocného příznivce a podporovatele dvojaté své povahy umělecké v opatu Voglerovi, jehož si co učitele nesmírně vážil.

Tento spisovatel mnohých kněh, tvůrce rozličných nových systémů, vynálezce mnohých nových nástrojů, výborný malíř přírody a různých povah, tento muž pachtící se za originalností, jenž nese jméno prvního hudebníka systematického, byl sice duchem moderním proniknut, k neštěstí svému ale neodložil cop XVIII. století. Vystoupil poněkud brzy a poněkud pozdě. Ctitelé jeho stěžovali si, že neznají jeho děl; to pochodí ale odtud, že jsou to díla „interessantní“, díla plná individuální jemnosti a originality, která ale celkem neuchvátí a nerozhřejí, ježto více jsou vymyšlena než utvořena. Toto „interessantní“ jest opět jedna z vlastností moderních, jež mají díla Webrova s pracemi učitele jeho společnou.

Weber jest zároveň otcem moderních hudebníků spisovatelů. Šuman, Wagner, Berlioz a Liszt nastoupili dráhu jím vyměřenou a snažili se s knihou neb časopisy v ruce jeviště a podia koncertního se zmocniti.

* * *

Mnozí vychvalují u hudby K. M. z Webrů, od velké opery až k té nejmenší sonatině, jakýs ráz rytířský, vznešený. A to ponejvíce základ má u vzletu, ušlechtilosti a smělosti tak často jím užívaného „Allegro con fuoco“. Každý skladatel má některé zamilované, oblíbené tempo charakteristické, u Webra jest to ono ohnivé allegro. Overtury jeho skvělým koloritem tohoto tempa přímo uchvacují. Ve všech Webrem užívaných pasážích, v přízvucích doprovázení, ano i v klidně plynoucím zpěvu jeho adagia vězí vždy cosi z plápolu onoho allegra, a to je, abychom tak řekli, ryze, upřímně „webrovské.“

Nikdo nemůže proto melodie Webrovy, jež mají vesměs jakýsi ráz prstonárodní, hůře karikovati, než odhudlá-li je v tempu vleknoucím se, zdlouhavém. Tento plápol jest to právě, co u Webrových skladeb pro klavír tak rychle nás rozčílí ano opojí, abychom tím rychleji vystrízlivěli, ano abychom i poněkud tím zmalátněli.

A proto vzdor všemu lesku a kouzlu tohoto živého tempa díla jeho co do esthetické své ceny daleko stojí za skladbami velikých, starých klasiků, při jichž poslouchání mírné teplo vnitřem naším se rozleje,

teplo, jež náhle nepřekvapuje a nás nerozčiluje, ale jež trvá, aniž by za následek mělo jakous ocháblost či nechuť.

Nastává ale otázka, možno-li mluviti o nějakých vznešených, jaksi rytířských harmoniích a rytmech? Ovšem. Skoro každá skladba Webrova ukazuje nám, co je to hudba „vznešená“. Vznešené pozdvihuje se vědomě a zúmyslně nad obyčejné formy občanské; není to snad šlechtictví neb výsost rodu, ale stupeň hodnosti, jenž není bez rázu čeho si hledaného. Kdo se bezúmyslně, jen pomocí vnitřní šlechty ducha nad obyčejné niveau pozdvihuje — jmenujeme na př. Glucka — ten slove vyvoleným ne vyhledaným, šlechtným a ne vznešeným. U nejjednodušších skladeb Webrových, u jeho sonatin pro začátečníky, vidíme, kterak nejpřirozenějším, nejbližším mu formám zúmyslně se vyhýbal, on chtěl tak psáti, jako nikdo před ním. A takovým „vznešeným“ jednáním na odpor se postavil všemu šocáctví v hudbě, jemuž za doby jeho zvláště holdovala odumírající „škola“ vídeňská, ač počínání takové stalo se u Webra manýrou, jížto skladbu čistě klavírní převedl do pravé hudby „salonní“. A tak stýkají se v znamenitém muži tom všecky skoro nitky a nervy hudebního života nedávno minulých dob a mezitím co rozebíráme tyto slabosti stránky esthetické, poznáváme čím dál tím více historický význam Webrův a zároveň naplnění jsme úctou před vlivem jeho tak daleko sáhajícím a ještě působitím nepřestávším.

A tento vliv dovozuje i působení Webrova známého valčíku „Vyzvání k tanci“, jež byl ve formě koncertního ronda napsal. Povstal r. 1819, právě v době, kdy Weber o svém „Čarostřelci“ pracoval. Dřív byly valčíky tancem mile a polehounku plynoucím, tak jako i menuety; teď ale zakročilo tu ohnivé allegro Webrovo; čas rychleji ubíhal, proč by nemělo se rychleji i tančit? A v této věci následovalo Webra množství jiných skladatelů hudby taneční a valčíky Straussovy jsou jenom výhonkem keře, Webrem nově štěpovaného. —

Všecka klavírní díla Webrova jsou jakýms komentářem k jeho operám, poučná skizza pochodu, jímž dospěl ku svým nejlepším pracem z oboru hudby dramatické. Kdyby nebyl Weber býval velikým skladatelem oper, mluvilo by se as málo o jeho menších skladbách klavírních; ale právě to je závidění hodným momentem v působení mužů velikých, jimiž počíná nová epocha v umění, že práce jejich i menšího významu souvislostí svou s většími v neustálé trvají dobré paměti a podobné, jako ona arcidíla nikdy nehynou. Skladby monumentální vrhají paprsky slávy své i na práce menší, ale moc a působení oněch nemálo bývají sesíleny množstvím a rozmanitostí oněch drobotin a nikdo nechť za dob našich se nedomnívá, že jest mistrem, jímž počala nová nějaká epocha v umění, není-li zároveň skladatelem plodným, mnohými zdařilými — i sebe menšími — pracemi se honosícím.

Mladík nadějný i pětadvacetiletý může prvním umělcem státi se nové epochy v umění; kdo ale

hodlá být tvůrcem jejím, ten nechť již vymění si u neúprosného osudu poněkud delší život. —

(Pokračování.)

Z ciziny a Rakouska.

** *Wagnerova* zpěvohra „Tristan a Isolda“ má provozována býti několikráte v červnu b. r. ve Výmaru. V titulních úlohách účinkovati budou manželé Voglovi z Mnichova.

** V divadle „Apollo“ v Římě nedávno byl provozován Mazartův „Don Juan“ a sice poprvé ve „věčném městě“ (papežská censura operu tu dříve nikterak nepřipustila). Úspěch nebyl valný, poněvadž bylo provedení velmi chatrné.

** *Z Vídně.* (Pův. dop.) Profesor na konservatoři Julius Epstein, jeden z nejpřednějších zdejších klaviristů, uspořádal svůj každoroční samostatný koncert. Programy koncertů Epsteinových přinášejí z pravidla skladby méně známé neb i docela neznámé z doby klasické a romantické a to vždy jen takové, které individualitě umělcově, více k jemnému se kloníc přiměřené jsou. V této sféře se pohybujícího Epsteina slyšeti patří bez odporu k nejpříjemnějším hudebním požitkům. Takový ráz měl i program letošního koncertu. Mozartovo kvinteto pro klavír a stroje foukací reprezentuje v hudbě něco, bych se tak vyjádřil, něco „anakreonticky“ neb „horaciánsky“ krásného. Šubertova sonata v es-dur kloní se duševně i formálně ku směru „Haydn-Mozartovskému“, pak k tak zvané „první“ Beethovenově době. Stejného rázu jsou též variace na thema od Righiniho, práce to z první doby Beethovena. Slečna Helena Magnusova přednesla v koncertu tom tři méně známé půvabné písně od Šuberta („Alinde“, „Ellens zweiter Gesang“, „Geheimes“) pak písně od Chopina, Tauberta, Brahmsa. Nadzminěné kvinteto od Mozarta provedli s Epsteinem nejpřednější síly dvorního orchestru. Jiná síla učitelská na konservatoři a virtuos na pianě prof. Ant. Door otevřel první „trio-soirée“. Nepoužil sil domácích, nýbrž získal Rotterdamského koncertního mistra, houslistu Emanuela Wirtha a celistu Davida Poppera. Souhra byla, ač ze solistů každý odjinud přišel, veskrze dokonalá. Koncertní mistr Wirth, žák vašeho nezapomenutelného Mildnera, jest jedním z nejvybranějších dědiců obratné techniky a vytríbenosti přednesu svého mistra, jehožto ostatně, pokud se na krásnou nenahraditelnou dobu tu pražského života hudebního upamatovati dovedu, mohutností tonu a čistotou daleko předčí. Popper, též ratolest někdejší pražské školy jest umělcem elegantním „ex asse“. Přednáší-li takoví umělci Beethovenovo trio v g-dur, musí býti požitkem vždy dokonalý. Rovněž milo bylo naslouchati na půdě moderní hudby stojícímu, v jednotlivostech i v celku rovně pouťavému triu v f-moll od Viléma Speidla, a thematicky propracované sonatě pro klavír a cello v f-moll od Brahmsa (op. 38.) Rustova sonata pro housle a klavír v d-moll, pracovaná dle vzoru sonat Bachových, ač vzoru svého skladatel přece úplně nedostíhl, poskytla pp. Doorovi a Wirthovi hojně příležitosti k vyvinutí

skvělé techniky a krásného tonu. Se stejným vzletem přednešeno bylo hluboce pathetické adagio v f-dur pro housle a klavír od Maxe Brucha. Prof. Door zavděčil se obecenstvu přednesem půvabného úryvku ze suity od francouzského virtuosa na klavíru a varhanách St. Saënsa.

Sedmý a předposlední z letošních koncertů filharmonických může se považovati za nejskvělejší v této saisoně. Již dlouho nehrál náš mistrný orchestr z tak plné duše jako tentokráte. Začátek tvořila známá však vždy mocně účinkující ouvertura k „Vodaři“ od Cherubiniho. V ouvertuře „Ruy Blas“ od Mendelssohna nemine se nikdy rozněčující živel účinku. Část orchestrová a solová ze Spohrové „Gesangscene“ patří ke skladbám nejněžnějším z doby klasickoromantické. Berliozova symfonická báseň „Romeo a Julie“, z níž první tři věty jsme slyšeli, mluví prorockým, mohutným jazykem. Aby však mistrnému celku ještě posazena byla koruna, získán byl pro solovou část Spohrový skladby Drážďanský koncertní mistr Lauterbach. Ač od té doby, co jsem tvůrce této velenězné skladby ji přednáseti slyšel, uplynulo 37 let, zní mi čarovný jeho ton posud velmi jasně v paměti, i říci mohu, že jsem od té doby od nikoho neslyšel věrněji, pravdivěji, vznešeněji a tak oduševněně skladbu tu přednáseti jako od Lauterbacha, což mne tím větším obdivem naplňuje, an Lauterbach Spohra nikdy neviděl ani neslyšel.

První tak zvaný mimořádný koncert hudebního spolku přinesl sice jenom dvě díla a sice Kyrie a Credo z posad nevytištěné mše v as-dur od Fr. Šuberta a Šumanova „Manfreda“, však v těchto dvou skladbách jsou obsaženy celé světy nejvzácnější vznešenosti a krásy, účinkující trvale na každého znalce a člověka citícího vůbec. Šubertovu úryvku schází sice i formální i duševní jednotu, za to ale vystupují jednotlivosti tím zřetelněji v plné své kráse a mohutnosti.

Co se týče druhého čísla programu, pje sobě hudba Šumanova sama nadšený hymnus. Část deklamatorní, Byronovu báseň se Šumanovou hudbou spojující od F. Kürnbergera, přednesl dvorní herec Lewinski. Poněkud mdlé zněly solové partie přednešené silami podřízeného stupně, vyjímaje ovšem basistu dra. Fr. Maase. Brahms řídil celek se znalostí a vřelostí.

Dr. hr. Laurencin.

** Mladý ruský houslista *E. Altermann* vystoupil opět v Paříži s dobrým úspěchem.

** *V Paříži* dělá nemalou sensaci nové švedské dámské okteto, jehožto produkce bývají vždy valně navštívěny. Listy pařížské vychvalují krásu hlasu i půvabný, výrazný přednes.

** *V Paříži* zemřel dne 19. března b. r. výtečný houslař Jules Martin v 47. roce věku svého.

** *Z Berlína.* Zdějšší ceciliánská jednota provedla dne 23. m. m. Maxe Brucha „Odyssea“. Partie Fenelopy Antiklejy a Arety zpívala paní Joachimová.

** *V Lipském novém městském divadle* dle uveřejněné zprávy bylo v r. 1873 provedeno 46 oper, 13 vaudevillů a frašek, 1 ballet; všech představení dohromady bylo 146 oper, 54 vaudevillů a frašek. Operní novinky

nebyla žádná, pouze nově študovány byly opery: *Ifigenia v Tauridě*, *Favoritka*, *Černé domino* a *Templář a židovka*. Novinky byly pouze 1 vaudeville a 2 frašky.

** *Z Temešváru.* (Pův. zpr.) Jak mnoho rodákův našich zaujímá v světě hudebním postavení důležitého a čestného, o nichžto jen zřídka k vám docházejí zprávy! Jak mnozí účinkují v dálné cizině co praví „misionáři“ umění, vzbuzující všestrannou k němu lásku a pečující činností svou zdárnou, aby vnikalo do kruhů vždy širších, o nichžto jen málokdy dojde zvěst do rodné jich vlasti! Jsouť toho ovšem v přední řadě sami vinní, neudržující s rodáky svými ono vroucí spojení duševní, jakého na příklad umělci němečtí s vlastí svou vždy zachovati hledí. Český umělec bohužel dosud z většiny v cizině zapomínal veškerých zájmů domácího umění českého a byl pro naši vlast, jak mile překročil hranice její, takorůzka ztraceným. Nebyloť ovšem dříve ve vlasti naši hudebního ruchu tak mocného, jenž by byl do dále účinkoval a na rodné naše síly, v cizině meškající, způsobem přitažlivým působil. Nyní však je jináče, duch české hudby valně se rozproudil po vlasti naší, a když přehlédneme povrchným jen zrakem, co vše vzniklo u nás v posledním desetiletí v nejrůznějších oborech hudebních, věru že radostně nám tluče srdce a že s důvěrou hledíme vstříc budoucnosti našeho umění českého. Kéž k domácím našim skladatelům se nyní připojí také veškerí čeští umělci, v cizině meškající, celou snahou svou, kéž se živě zúčastňují v společném závodění ve všech oborech skladby hudební, od jednoduché písně počínaje až k hudbě dramatické! Společná snaha k jednomu cíli, k uskutečnění ideálu hudby české, vzájemné se sbližování (zejména častým dopisováním i sdělováním skladeb, o jichžto provozování v Praze byste zajisté pilně pečovali) sílily by nás vespolek a dodaly by hudebnímu ruchu ve vlasti naší poznenáhla netušeného vzletu. Kéž by našla slova tato vroucího ohlasu v srdci každého umělce českého, jemuž osud nepopřál, aby mohl přímo v rodné vlasti své účinkovati! Také v městě našem žije rodák náš, umělec nadání nevšedního, dobře Vám znám z dob dřívějších, do kteréhož jste kladli vším právem veliké naděje, jest to M. J. Nováček, delší dobu již zde co nejzdárněji účinkující co učitel hudby a varhaník při zdejším chrámě stoličném. Doufám, že od něho samého obdržíte důkazy skladatelské jeho činnosti, podotýkám jen tolik, že zde požívá pro ryze uměleckou svou snahu důvěry neobmezené a úcty všeobecné. K mnohým zásluhám, jež sobě získal o zdejší poměry hudební, připojil opět novou zavedením historických koncertů, zde ještě neznámých, kteréž zahájil dne 29. m. m. produkcí velmi zdařilou a velezajímavou. Program obsahoval „úvod, fugu a magnifikat“ z Lisztovy symfon. básně „Dante“ (přednesli na 2 harmoniích p. Nováček a neobyčejným hudebním nadáním vynikající 12letý jeho syn Rudolf N.) písně „Minnesingrů“, „Ave Maria“ Arcadelta, praeludium a fugu (5hlasou) do cis-mol a gavotu (d-mol) od Šeb. Bacha (na harmon. předn. malý Rudolf N.), noël (vánoční píseň) z XV. stol., sonatu pro housle a violu s průvodem piana (pp. Mart. Nováček, E. Gerger a Rudolf N.), Allegriho „Miserere“, fantazii pro violu d' amour, skladbu to koncertisty, kterouž mistrně sám přednášel,

arii Al. Stradelly a sonatu pro varhany od Mendelssohna (f-mol) (na 2 harmoniích provedli Nováčkové otec a syn). Program to zajisté velice poutavý, jenž rovněž jako důkladný způsob provedení pro přísnější směr hudební nemálo roznítil obecenstvo zdejší a dáleším v tomto oboru pokusům připravil půdu co nejpríznivější. P. Nováček osvědčil se co nevšední mistr na harmonium, na viole d' amour i co houslista velmi obratný, jakož i hrdým může býti na výsledky umělecké, jež docílil u svého syna, z něhož aby se vyvinul zdárný a statečný umělec, srdečně si přejeme.

** *Z Turče. Sv. Martina.* (Pův. dop.) E. d. J. Melíčk o, absolvovaný žák pražské konservatoře, uspořádal u nás dne 29. m. m. koncert s následujícím programem: „Svatební pochod“ F. Mendelssohna-Bartholdyho; písně od Fr. Šuberta a A. Reisingera; „Cachucha-Caprice“ pro piano od J. Raffy, přednesl koncertista, potpouri z opery „Trovatore“ od F. Bayera; „velký koncert“ pro eufonion, od F. W. Smita, přednesl koncertista; „Des Mädchens Klage“, píseň od F. Šuberta. „Fantasie-Potpouri“ z Fausta od H. Olliviera. Mimo koncertistu spoluúčinkovali sl. Olga Pauliny-Tóthova a devítiletá Anna Mudroňova. Koncertista přednesl přiděl svůj na eufonioně a pianě velmi zručně a s pravým výrazem i získal sobě zaslouženou pochvalu obecenstva, také jeho zpěv byl uspokojující. Mile nás překvapily mladé pianistky Olga Pauliny-Tóthova a Anna Mudroňova vzbuzující v nás naději, že při vytrvalé usilovnosti a pilnosti stanou se statečnými umělkyněmi. K závěrku přednesl koncertista ještě tři národní písně (jednu slovenskou a dvě maďarské) na eufonioně s průvodem piana. Bylo by nás potěšilo, kdyby byl koncertista zpíval aspoň jednu slovenskou národní píseň, bohužel že si na to ani nezpomněl! Nadějeme se však, že nám to v krátkém čase vynahradí zdejší slovenský zpěvácký spolek. —

** *Z Petrohradu.* (L.) *) Třetí koncert hudební jednoty, (21. března) počal novou symfonií E. F. Nápravníka, jež těšila se skvělému úspěchu. Naše obecenstvo takorůzka čekalo na příležitost, aby skladateli vyslovilo onu jednomyslnou lásku, již chová ke kapelníkovi; potlesk a vyvolávání, jimiž obecenstvo odměnilo p. Nápravníka a jimž on ovšem už dávno přivykl, nebyly nikterak toho mírného rázu, jakým se obyčejně musí spokojiti dirigenti. P. Nápravník si získal a požívá lásku našeho obecenstva jako nějaká prima donna. Tím ovšem nechci říci, že za úspěch své symfonie p. Nápravník má děkovat výhradně populárnosti svého jména; jeho symfonie je psána s talentem, zajímavě i zároveň velmi efektně; je v ní vidět dospělou a zkušenou ruku pravého mistra, jenž nejen umí vynalezat zajímavé podrobnosti, ale uznává jich podřízený vztah k celku, zcela vládne formou skladby, jenž neztrácí nit, ani v nejširší rozpředené formě, jenž nezabloudí aniž se rozplývá. V tomto ohledu jest finale, i scherzo i první allegro (a dle mého osobního dojmu, nejvíce první allegro) stejně pozoruhodné; výminku činí toliko třetí část (andantino), v níž se episodicky objevuje nevelké solo na housle s průvo-

*) Zpráva tato pochází z péra velmi důkladného a váženého kritika ruského. *Red.*

dem dřevěných dechových nástrojův, solo, jež ani motivem ani duchem není v žádném spojení ani s předcházejícím ani s následujícím. Takové epizody nejsou právě vzácností v instrumentální hudbě našeho věku; zvláště záhadnými bývají v skladbách poslední doby Beethovenovy, avšak s velmi malými jen výminkami, nebývají skladbě ozdobou. Rušice náladu posluchače, mohou jej překvapit, snad i dojmout a unést, ale jen na ujmu dojmu, jež způsobilo vše předcházející, t. j. nejpodstatnější části skladby. První, druhá a čtvrtá věta, jak jsem už pravil, vynikají mistrovskou formou, jež svědčí netoliko o nadání skladatelově, ale i o oné zdravé tradici, kteráž takřka se vzduchem se dýše ve vlasti pana Nápravníka, v Čechách, v jedné z nejhudebnějších krajin světa, jež má výbornou konservatoř a vysílá své hudební pionery na všechny strany světa. Čechy byly vždy zemí instrumentální hudby: od symfonisty a kvartetního skladatele až k plukovnímu trubači není odvětví tohoto umění, v němž by Čechy neměly množství představitelův čili reprezentantův, a v ohromném tom množství hudebníkův, vyšlých z malého národa českého, nikdy nebyl nedostatek nadání. Schválně jsem se dotkl té věci za příčinou krásné formy symfonie p. Nápravníka: pro mne má neobyčejně veliký význam národ, země, třída společnosti, škola, kde umělec vyrostl a se vzdělal; mám za to, že vliv všech takových okolností silněji se jeví v jeho výtvořech, než vlastní přirozené nadání. — První allegro (a z větší části i finale) symfonie, jako hudební formy určitě ustálené, sestává ze tří částí, z nichž první obsahuje exposici hlavních myšlenek allegra, třetí — opakování těch myšlenek v témž pořádku, ale částečně ve změněné tonině, druhá pak — více méně obšírnou modulaci v rozličných ladech, jejíž melodická část neobsahuje v celku nic nového, ale zakládá se na themech první části neb na jich úryvcích, stejně změněných pomocí harmonie, kontrapunktu, rytmu a instrumentace. A tato druhá část je pravý zkušební kámen umění skladatelova: nedostává-li se mu talentu k formě aneb důkladné zkušenosti co do ustrojení formy, tož se uprostřed toho bohatství thematických proměn buď rozpadne v úryvkové podrobnosti beze všeho spojení, aneb unaví posluchače jkdnotvárností v opětování motivu. Mezi jiným v mnohých případech je těžko přejítí od druhé části k třetí, t. j. od pohyblivého, volného rozvoje motivův k prostému, přísně určitému jich opakování. P. Nápravník skvěle rozluštil tuto úlohu: druhá část jeho allegra je psána s umělostí znamenitou a plna pestrosti bez délek a nepotřebných opakování. Její začátek je založen na figuře trombonův (sestupující septima polotony), vzata z první části (kde se jeví co průvod melodie tak zvané závěrečné partie); na podkladě této provázející figury ozývají se violončelly chromatickým motivem, jenž se pak rozvíjí v bohaté harmonii. Z dalšího rozvoje druhé části allegra připomínám krásné, déle trvající morendo, po němž skladatel postupně a velmi uměle přechází k třetí části, t. j. k opakování hlavní theme, jejíž hřmotná zvuknost a dithyrambický ráz výborně se liší od předcházejícího morenda. Nemenší mistrovství vidíme i ve finale, psaném, podobně prvnímu allegru, v bodré a oživené náladě. Finale toto je znamenité i orchestrální

svou mohutností, i uměním docílovati nejhřmotnější a zároveň plné a vyrovnané zvuknosti, což není tak snadné, jak myslí nezkušení instrumentační; zvláště v nejnovejším čase stalo se umění to vzácnějším pro přílišné detailování a přehnanou jemnost, v níž upadli ruští nápodobitelé Berlioza (ač sám Berlioz stejně výtečně vládł koloritem i všemi nuancemi dynamickými). — Myšlenky samy, na nichž se zakládá první allegro, andantino a finale symfonie, nejeví dle mého mínění znak samostatného, individualního nadšení; to lze pozorovati zvláště ve volných a táhlých melodiích něžného rázu, k nimž skladatel má mnohem méně nadání, než k živlu opačnému. A to je snad příčinou toho, že nejživotnější a bezprostředně účinkující část jeho symfonie je scherzo. Toto jest nejen skvěle instrumentováno, nejen uměle a efektně skupeno, ale i v invenci nese znak opravdové, úplně procítěné nálady; založené na motivě lesního rohu, pohyblivé, jasné, takřka bezstarostné a junácké, má ráz lovecký, což není nic nového v instrumentální hudbě, ale zřídka tak zdařile vyjádřeno, jako v tomto případě.

**** Z Peštbudína.** Zdejší česká beseda provedla na velký pátek pomocí velkého svého orchestru spolkového za laskavého spoluúčinkování četných umělců českých zde meškajících Haydnovo oratorium „Sedm slov Kristových“.

Kronika zpěváckých spolků a hudebních jednot.

**** Zpěvácký spolek „Lubor“ v Novém Bydžově** uspořádal dne 6. t. m. hudební a divadelní zábavu s následujícím programem: 1. „Přilítlo jaro z daleka“, smíšený sbor K. Bendla. 2. „Jaro“, dvojzpěv pro ženské hlasy, slož. Fr. Fivoda. 3. Tři písně národní pro smíšený sbor uprav. Fr. Pivoda. 4. „Na horách“, mužský sbor L. Zvonaře. 5. „Zpěv Přemysla“ z opery „Libuše“ od B. Smetany. 6. „Polka“, smíšený sbor s průvodem piana z „Prodané nevěsty“ od B. Smetany. 7. Ženské slzy, veselohra v jednom jednání od Görnera.

**** Z Mělníka.** (Pův. dop.) Sotva že zvuky masopustní byly dozněly, připravoval se již jarý zpěvácký spolek náš, by nás ušlechtilé pobavil dne 25. března b. r. koncertem, jenž vynikal bez odporu pestrým a bohatým programem. Overturou k „Tellu“, živě sehranou pp. Maškem a A. Valentou. zahájený program vykazoval celkem 2 mužské, 2 ženské a 3 smíšené sbory. Sbory mužské: „Ten ptáček ten se nazpívá“ od Bergmanna, kde zvláště solový kvartet dojemně vynikl, pak „Dárek z pouti“ od K. Bendla, oprávnějí nás k úsudku, že pánové dle nejlepších sil svých se přičinili, by krásu skladeb těch k platnosti přivedli. V Hřimálého duetách „Jaro“ a „Výstraha“ byly dámy roztomilé i jevily podivuhodný pokrok zvláště v smíšených sborech jako „Návrat plavců“ od Bazina, kde rozhodným užíváním jednak něžnosti, jinak síly krásných svých hlasů všem pravidlům řádného přednesu svědomitě vyhověly. Uvážíme-li, že dámy zahájili činnost svou as v polovici listopadu m. r., přemile nás překvapiti musel řádný přednes choulostivého sboru „Kéž svoji bych lásku“ od Mendelssohna v úpravě K. Bendla

a „Mandoliny“ od Paladilheho, v kterémžto sboru posledním sl. A. Bodlákova solovou část s obvyklým zdarem přednesla. Že dbá zpěváký náš spolek toho, aby se obecenstvu našemu předváděly skladby mistrů vynikajících, jest bez odporu vši chvály hodno. Mimo mistry domácí zastoupena byla na programu ještě různá jména skladatelská vesměs dobrého zvuku. Sl. Bodlákova osvědčila co nejšťastněji v arii „di sonno“ z Meyerbeerovy „Afrikanky“ virtuositu své koloratury. Sl. A. Vannerova obrala si opět jednu arii „Mařenky“ z „Prodané nevěsty“ a sice „Ach! jaký bol“. Těšilo nás to tím více, an v obtížné této, podrobného dramatisování vyžadující arii slečna dojemným a srdečným svým přednesem dokázala, že úlohu „Mařenky“ úplně duchem i citem svým pronikla. Sl. L. Janovských pobavila nás vskutku žertovným přednesem „Tajemné knihy“, p. V. Haupt plným příjemným svým hlasem zapěl velmi zdařilou, ryzím duchem slovanským prodchnutou píseň V. Hlaváče „Zabitý“ a p. A. Valenta válečnou píseň Marcela z „Hugenotů“ s obvyklým dramatickým výrazem. Že veškeré skladby, jak sborové tak solové, mezi nimi zejména Bendlův dvojzpěv „Slaviček“ nadšeně od obecenstva přijaty byly, netřeba dokládati. Rádi souhlasíme s obecenstvem, jež způsobem zjevným pokroky zpěv. spolku uznává, i doufáme, že blížící se letní sezona nám opět hojných překvapení přinese. Doslýbáme již s potěšením, že zpěv. spolek pro nejbližší dobu sobě vyhlídl novinku, která sice, jak nám známo velmi obtížná, nicméně při svědomitém studování překonatelná jest. S chutí tedy do práce! Výsledku již napřed přejeme mnoho zdaru! Ještě zmíniti se musíme, že koncertní místnosti skvostně upravené propůjčil s uznání hodnou ochotou p. V. Vykysal.

Zprávy z Prahy a z venkova.

* Zdělujeme tuto podrobný program *slavnostního koncertu*, jež uspořádá hudební odbor musea král. Českého v Praze dne 18. t. m. o 12 hod. polední v sále Žofínském ku oslavě 100-leté památky narození skladatele V. J. Tomáška. 1. Oddělení. 1. Koncertní ouvertura do es-dur, op. 38. 2. „Hektora loučení se s Andromachou“ báseň od Bedř. Šillera, dvojzpěv pro soprán a bas s prův. orchestru, op. 89. Přednesou sl. Löšerova a p. K. Čech. 3. Eklogy pro piano z op. 83. a 51. Před. sl. Helena Rösslerova. 4. „Noční píseň cikánů“, smíš. sbor s prův. orchestru, op. 112. II. Oddělení. 5. Závěreční scéna z Šillerovy tragedie „Nevěsta Mesinská“ — pro 3 solové hlasy a mužský sbor s průvodem orchestru, op. 104. 6. a) „Růže“, píseň z královédvorského rukopisu. Op. 82. b) Fialinka, píseň od V. Hanky. Op. 71. c) „Marie Stuartky nárek z vězení“. Op. 49. Přednese pí. Marta Procházková. 7. a) „Slaviček“, b) „Žalost“, c) „Modré oči“, písně od V. Hanky. Přednese p. Lev. 8. a) Rhapsodie. b) Dityramba. Přednese p. Bedř. Smetana. 9. „Gloria“ z korunovační mše. Veškeré skladby jsou od V. J. Tomáška. Paní Marta Procházková, slč. Löšerova, slč. Helena Rösslerova a pp. K. Čech, J. Lev a Bedř. Smetana slíbili své spoluúčinkování. Řízení orchestrálních a ensemblo-

vých čísel převzali laskavě pp. kapelníci Smetana a Ad. Čech. Piano (Ehrbar) propůjčil laskavě p. Em. Wetzler, taktéž propůjčil zdarma sál p. Srch. Čistý výnos věnuje se fondu pro dostavění chrámu sv. Vítského a hudebnímu odboru museu král. českého v stejných podílech. Vstupní lístky lze dostati v hudebním obchodnictví Em. Wetzlera (Ferdinandova třída) a v kněhkupectví p. Řivnáče (v budově musejní).

* *Dr. Fr. Witt* uveřejňuje v 4. čísle svého časopisu „Musica sacra“ zprávu o provozování Palestrinovy mše „Hodie Christus natus est“ v Praze za jeho řízení při slavnosti 900leté památky založení biskupství pražského. Zpráva ta obsahuje mnohou pernou pravdu, kterouž si mnohý z našich hudebníků může zapsati za ucho. Spůsob, jakým se zvláště někteří z našich ředitelů kůru zachovali naproti slavnému reformatoru církevní hudby, jenž podnikl dílo téměř herkuleské, vyklizuje poznenáhla avšak železnou rukou všechnu neřest z hudby chrámové, zejména, pak jak projevovali téměř okázale svou netečnost ke zkouškám i produkcím drem. Wittem řízeným, nalezl v zprávě zmíněné zasloužilého posouzení. Jen ignorance a závist hloupá nerada uznává duchy povolané k vyšším cílům a úzkostlivě se jim vyhýbá, aby jen zakryla svou nahotu, místo kde by pilně dbáti měla, aby kde možno se přiučila. Díky bohu však, že dr. Witt nalezl v našem středu také muže, kteří pochopivše vznešené jeho snahy reformatorské, jemu stáli činně k ruce i z bohatých jeho zkušeností rádi těžili. Všeobecná reforma církevní hudby stala se jeho příchodem také u nás jenom otázkou času!

* *Cecilie*, časopisu pro katolickou hudbu posvátnou, vyšlo č. 4. s bohatým obsahem a s hudební přílohou, kteráž přináší pokračování gregoriánských responsorií a čtyry hymny k průvodu na Boží Tělo od Leitnera. Redaktor p. P. Ferd. Lehner počíná si s uznání hodnou horlivostí a znalostí a účinkuje pro reformu naší chrámové hudby velmi vydatně, což jest již z mnohých potěšitelných úkazů na našem venkově patrné.

* *Hudba chrámová v Praze*. Po dobu postní provozovány byly mše gregoriánské v pěti kostelích a sice u sv. Vojtěcha řízením p. F. Zd. Skuherského, u sv. Ducha řízením p. F. Starého a u sv. Cyrilla a Metoděje v Karlíně řízením p. P. Lehnera. Zvláště pozoruhodny byly produkce církevní v den zvěstování P. Marie u sv. Cyrilla a Metoděje v Karlíně a u sv. Vojtěcha. V prvnějším chrámu provedeny byly čtverhlasná mše Kaimova „Jesus redemptor“, Ave Maria a Pangelinqua Fr. Liszta, introitus, graduale a comunio gregoriánské z Graduale Romanum. U sv. Vojtěcha slyšeli jsme v vzorném provedení, jak jsme již byli sdělili, Wittovu znamenitou mši čtyřhlasnou „In honorem S. Luciae“ s průvodem varhan, graduale od Hahna a „Ave Maria“ od Joz. Foerstra. — V arcibiskupském chrámu u sv. Víta učinil p. J. Škroup uznání hodný pokrok zavedením gregoriánských responsorií. Na den sv. Haštala provedena v chrámu téhož jména nová mše Jiřího Mayera, kteráž v „Hud. Listech“ nalezla nadšeného velebitel. Ptáme se však, jakého významu může míti skladba v nynější době, kde snaží se vše k nejmožnější přísnosti a opravdivosti skladby církevní, je-li zbudována úplně na odbytém pro-

vždy stanovisku Mozarto-Haydenovském? Kam chce pan skladatel s takovým anachronismem? Patrně, že studium církevní hudby, jako bohužel u většiny ředitelů kůrů našich, také u p. Mayera započalo teprv školou Mozarto-Haydenovskou, tudíž tam, kde by bylo mělo vlastně přestati. Nechtě záhy obrátí své kroky k starým mistrům vlašským, tam nalezne bohatý zdroj pravého nadšení i nesporné pole pro další studia.

* Koncert tenoristy p. *Waltera* (dne 11. t. m.) slibuje zvláštní pochoutku, neboť koncertista zpívá celý cyklus Šubertův „Spanilá mlynářka“, deklamatorní část provede sl. *Olga Precheisena* z Vídně.

* *P. Žofie Menterova* slavila společně s svým manželem *D. Popperem* prvním svým koncertem neobyčejné triumfy. Uspořádá ještě v pondělí dne 13. t. m. o 5. hod. odpo. druhý a poslední svůj koncert.

* Ve prospěch *Priessnicova* českého pomníku v lázních *Gräfenbergských* odbývá se dne 19. t. m. o polednách v sále *Žofinském* koncert, v němž spoluúčinkují pí. *Marta Procházková*, sl. *Lilly Strikova*, pp. prof. *Ben- nevic*, *Foerster*, *Čech*, *Lev*, *Jiránek* a oblíbené salonní okteto pěvců českých. Bližší program ještě sdělíme.

* *Zděňka Fibicha* nová zpěvohra „*Bukovín*“ provozována bude poprvé ve čtvrtek dne 16. t. m. ve prospěch sl. *Betty Hanušovy*.

* *Koncerty Františka Bendla dne 20. a 23. března 1874.* František Bendel byl provázen na cestě své, kterou byl před nějakým časem co vykonný umělec podstoupil, všude chvalným a lichotivým oceňováním klavírní své produkce. Nazýván herosem klavírním, titánem ve hře a zdoben podobnými názvy živé obraznosti. Nazval bych jej nejráději obrem *Anthaeem*, který při každém dotknutí se mateřské půdy země, zde totiž pátého živlu naší doby, ubohého trýzněného klavíru, nábývá vždy nové síly, síly v pravdě obdivuhodné. Jest též síla svrchovaná, až k nejkrajnějším mezím napnutá síla hlavním znakem hry Bendelovy. V tomto zvláštním příznaku hry jeho spočívá také z větší části manýra hry této. Jest to bezúzdné, neodůvodněné a reprodukci mnohých skladeb na dobro ubijející řádění po klávesích, jež nenalezá protiváhu v přednesu všechny stupnice a odrudy dynamiky hudební probíhající, nýbrž stavícím toliko největší napnutí síly vedle šeptaného sotva se ozývajícího pp. a ppp. Dle této zcela libovolné šablony jest pak každá Bendelem přednášená skladba jeho chuti přispůsobena. Vada tato je tím citlivější, či lépe řečeno ona má svůj původ v tom, že hra Bendelova nepostrádá sice ducha, na jisto ale duše, procítění. Nelze popírat, že v mnohém se jeví duchaplnost umělcova, skoro ale v ničem ona citová tklivost a hloubka, které jedině činí každý výkon umělecký dokonalým a ozářeným, gloriolou pravého umění. Jinak brávají výkony na se takové snadno ráz pouhé virtuosity. Tak se to má i u Bendela, jehož zevní způsoby při hře jsou také nespůsoby samolibého virtuosa. Ostatně dlužno uznati, že se Bendel v tomto ohledu již v druhém svém koncertě značně mírnil, tak že se zdá, že jsou tyto nehezké, umělce nedůstojné způsoby návykem, který by mohl Bendel při dobré vůli snadno

zase odložit. Zručnost Bendelova ve hře klavírní je skutečně překvapující, smělá, znamenitá. Pružnost a síla jeho úhozu, mohutná hra skálová a oktávová, odvážená jistota těch nejsmělejších skoků, pasáží a obtížných hudebních okras a přívěsků všeho druhu jsou v pravdě obdivuhodny. Nejskvěleji se jeví tyto výborné vlastnosti hry Bendelovy v Šubertově fantasii op. 15, v jeho skladbách „souvenir de Hongrie“ a balladě do H-dur op. 131, kteréžto skladby jsou psány způsobem příliš parfumovaně salonním, mluvou toliko konventionelní, než aby mohly podstatou svou posluchače rozehráti, což platí ostatně také o „obrazích z jezera Ženevského“, z nichž Bendel hrál dvě piecy „pramen stříbropěnný“ a „plavba při měsíčku k ostrovu lásky“, prázdná to hudba beze všeho určitého typu. Dále hrál Bendel se skvělou zručností Lisztovy „illustrations du Prophet“ č. 2. „les patineurs“, v nichž svým glissandem si dobyté té nejhojnější pochvaly, Lisztovu sonatu H-moll, Šubert — Lisztův pochod do h-moll, Šumannovy velmi nesnadné „etudes symphoniques“ a Raffovu „taneční kaprici“. Přednes Beethovenových sonát d-moll op. 31 a cismoll byl velmi suchopárny a libovolný. Taktéž postrádal přednes Šumannova „Karnevalu“ zejména v některých částech jako k p. coquette, papillons, reconnaissance atd. jemného, citového nádechu, jehož je těmto něžným genrovým scénám nevyhnutelně třeba. Obecenstvo, které do druhého koncertu daleko čteněji se dostavilo, než do koncertu prvního, bylo úžasnou technikou a silou hry Bendelovy strženo často k hlučné pochvale.

—pp—

Česká zpěvohra. „*Dvě vdovy*“. Komická zpěvohra od *Bedřicha Smetany*. (Dne 27. března poprvé provedena). (Dokončení.) „Ve své nejnovější zpěvohře komické opustil Smetana spásnou dráhu idey moderní dramatické hudby, jakou se štěstím rozhodným a pro budoucnost umění domácího veledůležitým nastoupil ve svých pozdějších vážných zpěvohrách.“ Tak horlí totiž výstřední novotáři, jimž přezdívá se u nás často *Wagneriánů*. Ti, kteří hledí na nejnovější dílo Smetanovo brejlemi směru *Wagnerova* a žádají provedení směru toho u nás až k nejkrajnějším konsekvencím, ti ovšem nemohou býti spokojeni s nejnovějším tímto dílem Smetanovým. „*Wagnerovskými*“ se Smetanovy „*Dvě vdovy*“ nazvati nemohou*) — toť jest příliš patrné a jisto tak, jako že se i vážné Smetanovy opery nemohou vůbec identifikovati se směrem *Wagnerovým* ve smyslu nejužším. Smetana staví jako *Wagner*, jako *Glinka* a jako každý rozumný a o rozvoj domácího umění pečující skladatel své dramatické práce na základě moderním: na základě ducha národa svého a ducha řeči jeho. Za tímto heslem kráčí Smetana směrem samostatným, vlastním, originálně českým. Již častěji jsem ze skladeb Smetanových dokázal, že mistr

*) A přec „*Hud. Listy*“ v božské své naivnosti (či je to snad *somnambulismus*?) viděli v nich ty prožluklé *Wagnerovy* principy!

náš není a nebude nikdy epigonem v užším smyslu, tedy pouhým nápodobitelem Wagnera, nýbrž že samostatným vlastním a novým směrem staví vždy dále na základech všem národům společných; že jest tedy i bude Smetana vždy samostatným originelním tvůrčím duchem rázu čistě českého, jenž právě vyvolá a částečně již vyvolal (Hřímálého „Zakletý princ“ a Bendlův výtečný „Pan Franc“) po sobě řadu epigonů a nápodobitelů u nás. Ti, kteří zvyklí jsou očekávat od skladatele díla přistřižena dle jedné ustálené formy, dle jakési pevné šablony, (které pak přezdívali velmi často „směr“) ti se ve Smetanovi ovšem při každém novém jeho dílu zmýlíti musejí, poněvadž mistr tento vždy se snaží podati něco nového, originelního, s čím jsme se v mladém hudebním umění českém dosud nesetkali. Za snahu tuto bude národ český mistru Smetanovi zajisté povždy vděčným.

I v této nejnovější zpěvohře komické vidíme i co do tvaru zevnějšího i co do vnitřního uspořádání zjev originelní, s nímž se nedá pražádná z dřívějších prací Smetanových v stejnorodou srovnati formu; ano marně bychom v celé operní literatuře po něčem stejnorodém pátrali. Dle zevnějšíku se sice zdá, že Smetana si obral za vzor francouzskou konverzační zpěvohru, však pohledme jen bystřejším okem na thematické uspořádání charakteristických hlavních motivů, na nepřetržitý proud celkový, na jednotu, již docílil mistrným rozpráváním a situačním přeměňováním základních, tak zvaných motivů příznačných a shledáme, že to nejsou starší formy originelní, specificky české, zkrátka Smetanovské. Forma francouzské konverzační opery jest co do zevnějšíku podržena hlavně tím, že prozaickému dialogu jest tu místa popřáno. Dialog tento jest v celku dosti plyným a v ladném střídání s částí hudební činí dobrý dojem na posluchače, ačkoli se upříti nedá, že celistvý hudebně dramatický proud se prozou tou jaksi přetřívá, čemuž by se snad vyhověti dalo rozumnou zkráceninou v proze a úplným prokomponováním dosavadně mluvených těch částí a jich působením k dosavadní hudební části, což by zajisté celkovému dojmu lépe posloužilo.

Organický celek hudební často jest založen převážně na motivech obou mužských postav: lovce dívčích srdcí „Ladislava Podhajského“ a hajného „Mumlala“. Oba typické ty motivy tvoří podstatnou část ouvertury, a objevují se vždy v přiměřené změně průběhem celého díla vždy tam, kde osoby buď činně vystupují, či tam kde se o nich zmínka činí. Z motivu Ladislavova vyvinut je rytmickou změnou čtveračivý motiv Karoliny, na němž jakož i na „motivě lásky“ (mezi Anežkou a Ladislavem) zbudováno jest celé druhé jednání. Prvé jednání spočívá hlavně na motivech obou jmenovaných mužských osob, což se jeví již v třetím vystupu, kde hlavně Mumlalův motiv se rozprává; zde po prvé se též vynořuje zmíněný motiv lásky Ladislavovy k Anežce ve smyčcových nástrojích po následujících slovech: Karol. „Kdož pak strašně tak se odvažuje, tobě posmívat se osměluje? Muml. „Kdo že? On!“ Ve vystupu pátém hlavní vede slovo opět motiv Ladislavův. Nejskvělejším ohniskem celého prvního jednání je sedmý finální vystup, totiž

scéna soudní, kde mimo motiv lásky hlavní hraje roli laškový motiv charakteru otázkového. Zde též na slova „Anděla maj' chudí spanilého“ vynořuje se poprvé úryvek motivu, jenž v druhém jednání v úchvatném monologu Anežčině šířeji se rozprává. Rytmicky zajímavý tercet a později kvartet „Malá ty šelmičko“ jest vyvinut na základě zmíněného soudního motivu. Stavbu celého prvního jednání nelze souměrněji a účinněji provésti. Druhé jednání vyniká barvitostí ostře dramatickou, místy velepathetickou.

Myslím hlavně na třetí výstup, v němž melodram při čtení milostného lístku náleží mezi pravé skvosty operní literatury. Celá scéna „vznání lásky“ jest průvodem hudebním na nejvyšší poutavá, tím však, že tento hudebnímu životu nejpřístupnější moment jest ponechan slovu prozaickému, zdá se nám, že dojmu účinné dramatickosti se poněkud uškodilo. Jádrem předcházejícího výstupu jest jak jsem již podotkl motiv Karolinčin („Rozhodnuto, uzavřeno“), na němž spočívá úchvatné ono dueto mezi Karolinkou a Anežkou. Výstup pátý (monolog Anežčin) jest nejskvělejším ohniskem celého druhého jednání. V této scéně ukázal se opět Smetana co poeta, jenž vniká v nejtajnější záhyby srdce lidského. Ve výstupu šestém poutá na se hlavně Mumlalova píseň všechnu pozornost. Že zde právě Mumlalův příznačný motiv jak náleží jest využitkován, snadno možno uhodnouti. Ve výstupu osmém leží pointa celého rozluštění; i tento moment pro hudební spracování velevděčný, kdež Ladislav se konečně snoubí s „nejvíce milovanou bytostí“ jest opominut, takže výstup tento neuspokojí tak, jak by to možno bylo v hudebním rouše. Krásný tento obraz uzavřen jest jaksi v rámci obou sborů; počátečního a finálního, kdež i balet ku zvýšení veselí občinského tančí pikantně komponovanou polku. Hudební živel čistě českého rázu ve sborech i baletu má své těžiště; mimo to rázem rozhodně českým již na první polled prospěšně vyniká finální ensemble v prvním a dueto obou vdov v druhém jednání. Nejdramatičtější v hudebním ohledu jest ze všech postav „Mumlal“ charakterisován.

Při nejbližší příležitosti vrátíme se ještě k výtečné této novince mistra našeho a promluvíme důkladněji o motivickém uspořádání jednotlivých čísel, jakož i o celkové spřízněnosti a vnitřní souvislosti základních temat; mimo to obrátíme pozornost svou k libretu a konečně zmíníme se o jednotlivých výkonech v opeře této zaměstnaných sil uměleckých.

X.

Listarna redakce.

Listarna redakce. „Kupleta a Wagner“! — Toť v skutku výrok krásné duše! Litujeme jen, přijímate-li v skutku takové bu líky za bernou minci.

Ctěné odběratele „Dalibora“ kteří, dosud neobnovili předplatné pro II. čtvrtletí, žádáme, aby laskavě co nejdříve tak učinili, aby další zasílání listu nemuselo býti přerušeno.
Admin. „Dalibora.“

Dnešnímu číslu přiložena jest IV. hudební příloha: Dvojpěv z ruské zpěvohry Ed. Nápravníka: „Nižgorodeci“.